

Afrapportering på Social- og boligstyrelsens Centrale Udmelding vedr. tegnsprogs- indsatser til børn og unge med et varigt høretab

KKR Region Sjælland

April 2023

Indhold

Opsamling:.....	3
Indledning.....	3
Social- og Boligstyrelsens definition af indsatsen/målgruppen	4
Proces og metode.....	4
TEMA 1: Koordination og samarbejde.....	4
Formål med beskrivelsen.....	4
Kommunerne i Region Sjælland oplevelser af behov for tegnsprogsindsatser	5
Kommunerne i Region Sjællands aktuelle koordinering	5
TEMA 2: Fremadrettet tilrettelæggelse af indsatsen	7
Formål med beskrivelsen.....	7
Kommunerne i Region Sjællands fremadrettede tilrettelæggelse af tegnsprogsindsatser	7
Kommunerne i Region Sjællands fremadrettede organisering af indsatserne	8

Opsamling:

Kort sammendrag af kommunernes tilbagemeldinger om aktuelle forhold og indsatser for målgruppen:

- Kommunerne har enten ingen eller meget få børn og unge i målgruppen.
- Flere kommuner har ikke været i kontakt med børn og unge i målgruppen i mange år.
- Børn med hørenedsættelse får indopereret cochlear implant (CI), hvilket gør at de kan høre, og derfor ikke har brug for tegnsprog.
- På baggrund af viden fra audiologisk forskning anbefales det ikke at gøre disse børn to-sprogede.
- Faldet i efterspørgslen på højt specialiserede tegnsprogsindsatser, som beskrevet i den Centrale Udmelding, skyldes ovenstående.
- Kommunerne forventer at behovet for tegnsprogsindsatser også i fremtiden vil falde, grundet udvikling af ny teknologi til målgruppen.
- Kommunerne oplever et godt samarbejde med relevante samarbejdspartnere på området.
- Er der et barn eller en ung med brug for en indsats, ved kommunerne hvor der er den nødvendige viden til rådighed (de landsdækkende tilbud, kommunikationscentret, audiologiske afdelinger).
- KL's Koordinationsforum følger løbende udviklingen i kapacitet og belægning på de lands- og landsdelsdækkende tilbud, som er helt eller delvist objektivt finansierede.
- Der er peget på at målgruppen for denne centrale udmelding tilskriver, at også det almen skoleområdet skulle have været involveret, for at få det fulde perspektiv.

I forhold til den fremadrettede tilrettelæggelse af tegnsprogsindsatser fremhæver kommunerne:

- Der er et godt samarbejde i regi af rammeaftalen, hvor netværket Børn og Unge blandt andet forholder sig til høreområdet.
- Der kan med fordel etableres en form for nationalt register over, hvor mange der er i målgruppen, og hvilke tilbud der benyttes.
- De specialiserede tilbud kan fortsat tilrettelægges indsatserne og tilpasse kapaciteten, så behov hos målgruppen efterkommes (det kan fx være i form af udkørende funktioner e.l.).
- Der kan etableres et landsdækkende vidensmiljø på høreområdet, som sikrer løbende opdatering af viden på området og videreformidling til kommunerne ift. fx teknologi, metoder mv.

Indledning

Social- og Boligstyrelsen udsendte d. 27. september 2022 en Centrale Udmelding til landets kommunalbestyrelser vedr. *tegnprogsindsatser til børn og unge med et varigt høretab*. Social- og Boligstyrelsen kan udsende Centrale Udmeldinger for målgrupper og særlige indsatser, hvor der er behov for øget koordination eller planlægning på tværs af kommuner eller regioner for at sikre det fornødne udbud af højt specialiserede indsatser og tilbud. Kommunalbestyrelserne i Region Sjælland afrapporterer i fællesskab på den Centrale Udmelding.

Social- og Boligstyrelsen udsendte den Centrale Udmelding vedr. *tegnprogsindsatser til børn og unge med et varigt høretab*, fordi de er bekymrede for, hvorvidt kommuner og regioner i tilstrækkelig grad koordinerer og samarbejder om at anvende og dermed opretholde det fornødne udbud af højt specialiserede tegnsprogsindsatser.

Efter afrapportering til Social- og Boligstyrelsen vil følge en dialog mellem styrelsen og kommunalbestyrelserne med henblik på at kortlægge, hvorvidt der på regionalt og nationalt plan er en tilstrækkelig koordinering om at anvende og dermed opretholde højt specialiserede tegnsprogsindsatser til målgruppen.

Nærværende afrapportering samler besvarelser fra kommunerne i Region Sjælland.

Social- og Boligstyrelsens definition af indsatsen/målgruppen

Indsatsen/målgruppen beskrives i den Centrale Udmelding som *tegnsprogsindsatser til børn og unge med et varigt høretab*. Social- og Boligstyrelsen angiver i den Centrale Udmelding, at:

Den centrale udmelding omfatter børn og unge med varigt høretab med behov for højt specialiserede tegnsprogsindsatser, der ikke profiterer af høreteknologi og Cochlear Implant (CI)2, og som derfor har eller kunne have stor gavn af at have dansk tegnsprog som første- eller andetsprog. De højt specialiserede tegnsprogsindsatser kræver koordinering og planlægning på tværs af kommunerne og regionerne samt landsdækkende koordinering.

Proces og metode

Social- og Boligstyrelsen har anmodet om, at kommunerne i region Sjælland dels beskriver deres koordination og samarbejde på tværs af regioner og på landsplan, dels at de beskriver den fremadrettede tilrettelæggelse af tegnsprogsindsatserne. For at kunne beskrive dette er der gennemført en indsamling af data via spørgeskema. Input fra kommunerne er efterfølgende blevet suppleret med input fra udbydernetværket i regi af KKR Sjælland. Efter at der på baggrund af input er udarbejdet en rapport er der sket følgende:

- Udkast til afrapportering på Social- og Boligstyrelsens Centrale Udmelding er sendt til kommentering ved kommunerne og udbydernetværket
- Afrapporteringen er behandlet i Styregruppen for Rammaaftale Sjælland og K17
- Afrapporteringen er godkendt i KKR Sjælland den 20. juni 2023

Nedenfor beskrives kommunerne i Region Sjællands koordination og samarbejde, samt fremadrettede tilrettelæggelse af indsatsen med udgangspunkt i Social- og Boligstyrelsens Centrale Udmelding og de to temaer heri.

TEMA 1: Koordination og samarbejde

Formål med beskrivelsen

Social- og boligstyrelsen beskriver i anmodningen, at de ønsker svar på følgende:

Hvordan koordinerer og samarbejder kommunerne i regionen samt på tværs af regioner og på landsplan om højt specialiserede tegnsprogsindsatser til børn og unge med et varigt høretab? Herunder også:

- 1) *Hvordan koordineres i forbindelse med forskellige overgange i barnet og den unges liv (fx mellem førskoletilbud og skole, mellem skole og ungdomsuddannelse mv.)?*
- 2) *Hvordan koordineres tegnsprogsindsatser og kapacitet med det stedlige kommunikationscenter og det relevante landsdækkende tilbud (fx i forbindelse med forskellige overgange)?*

Hvilke formelle samarbejdsaftaler eller lignende eksisterer der aktuelt for varetagelsen af højt specialiserede tegnsprogsindsatser til børn og unge med et varigt høretab?

Kommunerne i Region Sjælland oplever behov for tegnsprogsindsatser

Begrænset antal i målgruppen

Kommunerne i Region Sjælland peger på, at det er et yderst begrænset antal børn og unge der har et varigt høretab, og som har behov for højt specialiserede tegnsprogsindsatser. Børn og unge med hørenedsættelser får indopereret cochlear implant (CI), og får derfor ikke tegnsprogsundervisning. På baggrund af viden fra audiologisk forskning anbefales det ikke, at gøre disse børn og unge to-sprogede. Kommunerne fortæller, at størstedelen af børn og unge med varigt høretab, profiterer af et høreteknologi som fx CI.

Som Social- og Boligstyrelsen selv angiver i foranalysen til den Centrale Udmelding, er det samlede antal af børn og unge i målgruppen lavt, og der er en stor del af kommunerne i Region Sjælland, der slet ikke eller meget sjældent er i kontakt med målgruppen. Flere kommuner fortæller, at det er flere år siden, at de har været i kontakt med et barn eller en ung i målgruppen.

Kommunerne oplever, som Social- og Boligstyrelsen også angiver i den Centrale Udmelding, et fald i efterspørgslen på højt specialiserede tegnsprogsindsatser. Faldet skyldes, at antallet af børn og unge med behov for indsatserne falder betydeligt.

Kommunerne anerkender, at det kan være kompliceret at fastholde de højt specialiserede kompetencer ift. tegnsprogsindsatser, men det skyldes, at målgruppen er så lille. Kommunerne forventer, at behovet for tegnsprogsindsatser vil fortsætte med at falde i takt med udvikling af ny teknologi, mulighed for CI-operationer mv.

Pårørende som ressource

Pårørende til børn og unge med et varigt høretab er væsentlige parter i at indsatserne kommer barnet og den unge til gavn. Ud fra en ICF tankegang og en biopsykosocial tilgang er omgivelsesfaktorerne ikke uden betydning. Pårørende kan i denne sammenhæng tænkes bredt, da det også kan være klassekammerater, studiekammerater og eller kolleger på en arbejdsplads. Netværket/pårørende skal klædes på for at kunne støtte barnet/den unge bedst muligt.

Overgange i et ungt liv

Ved overgange i barnets eller den unges liv, såsom fra daginstitution til skole, skole til ungdomsuddannelse e.l., prioriterer kommunerne netværksmøder. Det gøres ift. alle børn og unge, herunder også børn og unge med høretab. Børn med høretab følges almindeligvis af PPR i tæt samarbejde med almenområdet.

Kommunerne i Region Sjællands aktuelle koordinering

Koordination med audiologiske afdelinger, kommunikationscentre og på landsplan

Som beskrevet i afsnittet ovenfor, møder de enkelte kommuner sjældent børn og unge i målgruppen, hvilket betyder, at kendskabet til målgruppen og viden om indsatser til denne kan være begrænsede hos den enkelte sagsbehandler. Opleves det at der er et barn i målgruppen er der opmærksomhed på, om der

er brug for at trække eksterne kompetencer ind i opgaveløsningen (fx VISO Hørerådgivningen), da der er behov for specialiseret viden og indsigt.

Når kommunerne kommer i kontakt med et barn eller en ung med varigt nedsat høretab, som ikke profiterer af CI eller anden høreteknologi, opsøger de viden hos specialiserede enheder, som:

- De audiologiske afdelinger (hospitaller)
- Center for døvblindhed og høretab
- VISO Hørerådgivningen
- Center for høretab
- Udbydere af teknologiske hjælpemidler
- Langelinieskolen o.a. højt specialiserede tilbud

Kommunerne fortæller om et godt samarbejde med de audiologiske afdelinger. Som beskrevet i den Centrale Udmelding indgår alle børn og unge under 18 år med høretab i et AVT-forløb på audiologisk afdeling. De audiologiske afdelinger beslutter i samarbejde med forældrene, om børnene/de unge skal have indopereret CI eller kan profitere af anden høreteknologi.

Samarbejdet med de audiologiske afdelinger indebærer også, at kommunerne sammen med forældrene løbende drøfter, hvilke indsatser der skal til for at sikre, at barnet/den unge kan kommunikere med omverdenen. Forældrene følger som oftest anbefalingerne fra de audiologiske afdelinger, hvilket som udgangspunkt ikke inkluderer tegnsprog.

Kommunikationscentrene overtager generelt forpligtelsen vedr. rådgivning og vejledning for unge, der forlader Grundskolen, og har som udgangspunkt aftaler med Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK) vedr. levering af rådgivning og vejledning (SPS) i forbindelse med ungdomsuddannelser.

Kommunikationscentrene leverer ikke som udgangspunkt specialiserede tegnsprogsindsatser men kan inddrages ift. høreafaglig rådgivning.

Udvikling i kapacitet og belægning på de lands- og landsdelsdækkende tilbud

KL's Koordinationsforum følger løbende udviklingen i kapacitet og belægning på de lands- og landsdelsdækkende tilbud, som er helt eller delvist objektivt finansierede. På området for børn og unge med høretab bliver følgende tilbud fulgt: CDH – undervisning og behandling (Region Nordjylland), Center for høretab (Region Syddanmark) og Langelinieskolen (Københavns Kommune). Der bliver årligt udarbejdet en rapport, der sætter fokus på de lands- og landsdelsdækkende tilbud, hvor formålet er at følge og potentielt udpege konkrete tilbud, hvor der er grund til at være bekymret for den fremadrettede bæredygtighed.

Kommunerne peger på at fastholdelse af de landsdækkende tilbud er vigtige. Det er de for at sikre kvalitet til en målgruppe som er meget lille, og for kommunerne – selv med samarbejder på tværs – for lille til at sikre volumen til et tilbud med tilfredsstillende kvalitet.

Kendskab til børnene/de unge

Kommunerne bliver typisk kontaktet af audiologisk afdeling, når der er mistanke om, at et barn har nedsat eller ingen hørelse. I visse situationer kan det være den kommunale sundhedsplejerske, der bliver bekendt med situationen først gennem forældrene, hvorefter der koordineres internt i kommunen, da sundhedsplejen kontakter PPR.

Kommunerne bliver, som beskrevet i den Centrale Udmelding ofte inddraget i AVT-forløbene, som de audiologiske afdelinger står for. Det er dog forældrene, der er primære på AVT-samarbejdet med de audiologiske afdelinger.

Kvalifikationer på almenområdet

De børn og unge med varigt høretab, som profiterer af CI, er oftest inkluderet på almenområdet, det gælder både på daginstitutionsområdet og i skolerne.

Indsætterne der behandles i nærværende centrale udmelding relatere sig rigtig meget til det almene skoleområde. Ideelt set var det almene skoleområde også hørt, de kan have yderligere gode pointer.

TEMA 2: Fremadrettet tilrettelæggelse af indsatsen

Formål med beskrivelsen

Social- og Boligstyrelsen beskriver i anmodningen, at de ønsker svar på følgende:

Hvordan vil kommunerne tilrettelægge den fremadrettede tegnsprogsindsats, så der sikres en tilstrækkelig grad af koordination og samarbejde i forhold til anvendelse og opretholdelse af det fornødne udbud af højt specialiserede tegnsprogsindsatser til børn og unge med et varigt høretab? Herunder også:

- 1) Hvordan sikres det fremadrettede, at der på tværs af kommunerne i regionen er det fornødne udbud af højt specialiserede tegnsprogsindsatser?*
- 2) Hvordan sikres det fremadrettede, at børn og unge med et varigt høretab i alle dele af landet imødekommes i deres behov for undervisning og fastholdelse i brug af tegnsprog?*

Hvilke konkrete tiltag påtænker kommunerne i regionen og/eller på tværs af regionerne at iværksætte for at sikre, at der er de fornødne højt specialiserede tegnsprogsindsatser til stede til målgruppen?

Hvilke eventuelle udfordringer oplever kommunerne i regionen i forhold til højt specialiserede tegnsprogsindsatser til børn og unge med et varigt høretab, som ikke er beskrevet i den centrale udmelding? Herunder også:

- 1) Hvilke forslag har kommunerne i regionen på at løse disse øvrige udfordringer?*
- 2) Hvilke tiltag har kommunerne i regionen selv mulighed for at iværksætte?*

Kommunerne i Region Sjællands fremadrettede tilrettelæggelse af tegnsprogsindsatser

Ikke behov for nye tilbud til målgruppen

Kommunerne arbejder målrettet for at de børn og unge der har behov for højt specialiserede tegnsprogsindsatser, imødekommes i dette behov, hvilket sker i et samarbejde med de audiologiske afdelinger, kommunikationscentre mv., som beskrevet ovenfor.

Kommunerne er forstående over for Social- og Boligstyrelsens bekymring for tilbuddene og herunder fastholdelse af de højt specialiserede kompetencer, men kommunerne kan ikke sikre yderligere brug af de højt specialiserede tilbud end til de målgrupper, hvor der er behov herfor. Det kræver en national indsats at

sikre børnene/de unge i målgruppen en fyldestgørende udvikling med et veletableret tegnsprogsmiljø mv. – det kan ikke udelukkende sikres fra kommunalt niveau, da målgruppen er for lille.

Oversigt over antal i målgruppen

Kommunerne kunne evt. se et behov for, at der oprettes en form for nationalt register over, hvor mange der er i målgruppen defineret af Social- og Boligstyrelsen i den Centrale Udmelding, men også i målgrupperne ”omkring”. Registeret skal naturligvis overholde GDPR-lovgivning mv. Om muligt kan det i registret angives, hvilke tilbud børnene/de unge er visiteret til, og på den vis kan kommunerne tilgå viden om, hvilke tilbud der besidder kvalifikationer på høreområdet. I dag har kommunerne blot indsigt i, hvilke tilbud børn og unge med høretab inden for egen kommunegrænse, benytter sig af. Kommunerne foreslår, at registeret er landsdækkende, og fx placeret hos aktuelle VISO-leverandører e.l.

Kommunerne i Region Sjællands fremadrettede organisering af indsatserne

Netværk blandt kommunerne

For at sikre videndeling på høreområdet mellem kommunerne, kan temaet drøftes fast i netværksgruppen ”Børn og Unge” i regi af Rammeaftalen. Netværket er i forvejen engagerede og proaktive i forhold til at etablerer samarbejder på tværs, når der er brug for dette. Dette ligger fint i tråd med det arbejde der i forvejen pågår med koordinering ift. for eksempel små målgrupper. Som supplement til netværksgruppen ”Børn og Unge” indgår nogle kommuner allerede i dag i mindre tværkommunale netværk på høreområdet.

Koordinering ved brug af rammeaftalesamarbejdet

Kommunerne vil sikre, at det samarbejdet mellem de 17 kommuner i Region Sjælland fortsætter i regi af KKR Sjælland. Rammeaftalesamarbejdet har bl.a. fokus på de mest specialiserede tilbud, samt at sikre økonomisk bæredygtige tilbud på det specialiserede socialområde, herunder for børn og unge med høretab.

Højt specialiserede tilbuds tilrettelæggelse af indsatser og kapacitetstilpasning

De specialiserede tilbud med indsatser rettet mod målgruppen af børn og unge med høretab og behov for tegnsprogsindsatser opfordres til at fortsætte dialogen med kommunerne. Således kan det sikres, at indsatserne i større grad tilrettelægges og kapaciteten tilpasses, så behov hos målgruppen efterkommes. Det kan fx være ved at levere målrettede ydelser lokalt i kommunerne i form af udgående funktioner, samt at tilbyde akutte og midlertidige indsatser, når der fx opstår et behov i en daginstitution eller skole.

Tilbuddene bør være omstillingsparate og fleksible og inden for rammerne af høj faglighed og tænke i nye baner for på bedste vis at imødekomme behovene hos den enkelte borger, pårørende, fagpersonale og den kommunale myndighed, med de særlige forhold der gør sig gældende, når en målgruppe forventelig bliver mindre.

Landsdækkende vidensmiljø

Kommunerne efterspørger en landsdækkende koordination af et vidensmiljø på høretabsområdet fx forankret i centralt regi, der sikrer løbende opdatering af viden på området og videreformidling til kommunerne ift. fx teknologi, metoder mv. Både de højt specialiserede tilbud og kommunerne skal have opmærksomhed på at sikre, at viden og erfaringer hos de højt specialiserede tilbud implementeres i både almene og specialtilbud i kommunerne, og dermed sikre videndeling med kommunerne.